

Sygn. akt I C 1304 / 11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Leszek Matuszek**

po rozpoznaniu w dniu 22.02.2013 r.

we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – (...) we W.**

o zapłatę 100 000 zł

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 6 000 zł (sześć tysięcy złotych);

II. oddala dalej idące powództwo;

III. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego;

IV. obciąża Skarb Państwa niepokrytymi kosztami sądowymi.

UZASADNIENIE

Powód M. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – (...) we W. 100 000 zł. Podniósł, że podstawę żądania stanowi naruszenie art. 4.1 kkw, art. 102 pkt 1 kkw, „art. 2 pkt 3, 4, art. 27 pkt 1 i 2” oraz innych prze-pisów.

Powód podał, że w (...) przebywał od dnia 03.01.2011 r. (...) winien zapewnić odpowiednią temperaturę. Powód osadzony był w pawilonie (...) w celi nr (...) – 9-osobowej, nr (...) – 1-osobowej, nr (...) – 6-osobowej, o pow. poniżej 3 m² na osobę, co ra-żąco naruszało jego prawa. Wszystkie cele są ogrzewane do godz. 15.00, wieczorem i w no-cy temperatura spada do 11-12° na minusie. Osadzeni okrywali się kocami, które przymarza-ły, co powód określił jako niehumanitarne. W celach panowały grzyb, brud, wilgoć, robactwo. Powód pozbawiony był dostępu do prądu, a zatem możliwości przyrządzenia napojów, ko-rzystania z mediów. Był też pozbawiony dostępu do ciepłej wody, która była włączana na go-dzinę w dzień (7-8 lub 14-15) oraz godzinę wieczorem (20-21). Czas kąpieli wynosi 1 minutę na osobę, co prowadzi do zaniedbania warunków higieny i stanowi naruszenie art. 102 pkt 1 kkw. Powód zmuszany jest do nieodpłatnej pracy – sprzą-tania boisk, korytarzy, łaźni. Powo-dowi zmniejszono racje żywnościowe, wydając ćwiartkę chleba rano i wieczorem, ale nie był to chleb tostowy, jak w (...) w B., ale zwykły, zatem porcje nie były równe. Powód zos-tał pozbawiony możliwości widzeń intymnych. W dniach 11-12.11.2011 r. zabrano także wi-dzenie zwykłe motywując to remontem Saligimnastycznej. Powodowi ograniczono możliwo-ści przekazywania żywności przez rodzinę. Inni osadzeni w innych (...), np. w (...) w B. nie ponoszą takich ograniczeń. Powód od

1997 r. leczy się neurologicznie i okulistycznie. W (...)przeprowadzono u niego jedynie badanie EEG, tomografię i konsultację okulistyczną, okulista odesłał go do neurologa. Powód traci przytomność, a dal-sze leczenie nie zostało podjęte. Łamany jest art. 107 pkt 1 kkw. Powód jest osobą niepalącą. Nie pali od 10-11 m-cy, „sięga po papierosa tylko pod wpływem nerw”. Całkowite zerwa-nie z nałogiem jest utrudnione. Powód jest dyskryminowany, zbywany i wyśmiewany przez wychowawcę i Dyrektora. Na terenie pawilonu (...)miejsce do palenia jest wyznaczone na wspólnym korytarzu, nie w osobnym pomieszczeniu. Wychowawca stwierdził, że powód nie ma żadnych praw, że (...) nie stać na palarnię.

Powód wskazał, że wniesienie pozwu wynika z celowego i nacechowanego złą wolą dzia-łania (...) odpowiedzialnego za złe warunki odbywania kary. Zostały rażąco naruszone jego dobra osobiste. Nie zapewniono elementarnych warunków egzystencji, co naraziło go na dolegliwości i cierpienia.

Z tych przyczyn powód domaga się od pozwanego zadośćuczynienia.

Pozwany Skarb Państwa – (...)we W.zastępowany przez (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwany podniósł, iż powód winien udowodnić istnienie działania lub zaniechania sprawcy krzywdy niemajątkowej, istnienie tejże krzywdy wynikającej z naruszenia przez pozwanego dobra osobistego powoda, związek przyczynowy między krzywdą a działaniem lub zaniecha-niem sprawcy krzywdy, a ponadto udowodnić w przypadku bezprawnego działania lub za-niechania. Pozwany odwołał się do orzecznictwa sądowego.

Pozwany zarzucił, iż nie może ulegać wątpliwości, że funkcjonariusze Służby (...) działali wobec powoda w ramach swoich uprawnień ustawowych i działaniu nie można przypisać niezgodności z prawem. Brak zatem w sprawie bezprawności zachowania funkcjonariuszy państwowych, a nadto zachowanie to nie naruszyło żadnego dobra osobistego kogokol-wiek. Pozwany zarzucił, że powód w żaden skuteczny sposób nie tylko nie wykazał, ale na-wet nie uprawdopodobnił domniemanej szkody, jej wysokości, ani tym bardziej nie wykazał normalnego związku przyczynowego. Powód nie przytoczył żadnych konkretnych zdarzeń i faktów mogących być podstawą powództwa poprzestając na ogólnikowych twierdzeniach, do których pozwany w żaden sposób nie może się odnieść.

Pozwany podniósł, że sam fakt niezadowolenia powoda z funkcjonowania służby zdrowia nie jest żadną przesłanką do uznania, że doszło do naruszenia jakichkolwiek dóbr powoda. Zadaniem więziennej służby zdrowia jest jedynie zachowanie osób pozbawionych wolności przy życiu i niepogorszonego zdrowiu. Zadaniem tej służby nie jest natomiast spełnianie wy-górowanych oczekiwań oso pozbawionych wolności co do technik leczniczych, rehabilitacji oraz stosowanych leków.

Odnosząc się do twierdzeń powoda odnośnie osadzenia w warunkach przeludnienia po dniu 06.12.2009 r. pozwany podniósł, że powód winien przedstawić stosowne decyzje o u-mieszczeniu do w przeludnionej celu określone w art. 110 § 2 kkw, czego nie uczynił, a więc nie udowodnił twierdzeń o rzekomym przeludnieniu, które go dotyczyło. W tym okresie zjawis-ko przeludnienia w pozwanej jednostce nie występowało.

Odnosząc się do warunków odsadzenia pozwany wskazał, że nadzór nad prawidłowym wykonywaniem kary pozbawienia wolności sprawuje sędzia penitencjarny. Sąd cywilny nie jest władny do dokonywania oceny kwestii zastrzeżonych do wyłącznej kognicji sędziego pe-nitencjarnego. Pozwana jednostka podlegała regularnym kontrolom sędziego penitencjarne-go. Kontrole te nie stwierdzały uchybień w funkcjonowaniu jednostki.

Pozwany zarzucił, że z uwagi na brak przeczenia prejudycjalnego nie została wykazana przesłanka niezgodnego z prawem postępowania pozwanego.

Pozwany wskazał, że powód rażącym nieprzestrzeganiem porządku prawnego obowiązującego w Państwie sam współprzyczynił się do swojego położenia i wszelkie pretensje związane ze swoim położeniem winien mieć do siebie. Powód odbywa karę jako recydywista pe-nitencjarny.

Wszelkie niedogodności, jakie spotkały powoda, dotyczyły wszystkich osadzonych i były usankcjonowane przez obowiązujące przepisy prawa.

Pozwany podniósł także, że regulamin odbywania kary pozbawienia wolności przewiduje ciepłą kąpiel raz w tygodniu. Widzenia bezdoprowadzone intymne są nagrodą z art. 138 § 1 pkt 3 kkw, którą powód otrzymał w dniu 19.07.2011 r. w czasie pobytu w (...)w B.. Powód w dniu 14.05.2010 r. zadeklarował się jako osoba paląca i podczas osadzenia w (...) deklaracji tej nie zmienił. Ograniczenie dostępu do prądu należy uznać za zgodne z prawem, jeśli wyłączenie następuje w okresie ciszy nocnej oraz w dzień, gdy cęła oświetlana jest światłem naturalnym. Posiadanie w celi czajnika elektrycznego jest uzależnione od zgody Dyrektora jednostki. Tak więc należy uznać, że działanie pozwanego mieści się w ramach wyznaczonych przez obowiązujący porządek prawny, jak również nie było nacechowane złą wolą lub próbą jego dyskryminacji. Dolegliwości, z jakim spotkał się powód podczas wykonywania kary pozbawienia wolności, nie wykraczały poza normalny zakres wynikający z istoty tej kary.

Całkowicie bezprzedmiotowe jest roszczenie powoda o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu przebywania w złych warunkach, albowiem warunki te były dobre i wszystko, co się powodo-wi należało na mocy przepisów prawa, otrzymał.

Zasądzenie powodowi zadośćuczynienia byłoby podważeniem istniejącego w państwie porządku prawnego, którego zadaniem jest ochrona zwykłych obywateli przed wszelkiego rodzaju elementem przestępczym.

Pozwany zakwestionował również wysokość roszczenia zgłoszonego przez powoda. Podniósł, iż nie wiadomo, w jaki sposób powód wyliczył wysokość roszczenia, ale oceniając ogólną sytuację ekonomiczną społeczeństwa i dochody osiągnięte przez uczeń żyjącą polską rodzinę uznać należy ją za horrendalnie wysoką.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Powód M. P.osadzony był w (...)we W.od dnia 03. 01.2011 r. Przebywał na oddziale (...):

- w celi nr (...) – 9-osobowej – do dnia 02.02.2011 r.,

- w celi nr (...) – 1-osobowej – do dnia 29.06.2011 r.,

następnie od dnia 20.07.2011 r.:

- w celi nr (...) – 5-osobowej – do dnia 21.07.2011 r.,

- w celi nr (...) – 6-osobowej – do dnia 02.11.2011 r.,

- w celi nr (...) – 5-osobowej – do dnia 16.11.2011 r.,

- w celi nr (...) – 1-osobowej – do dnia 01.12.2011 r.

/ dowód: informacja(...)- k. 47; zeznania powoda M. P.– k. 143-145 /

M. P.był wcześniej osadzony w (...) przez okres 12 miesięcy w 2003 r.

/ dowód: zeznania powoda M. P. /

Od 1996 r. powód leczył się neurologicznie i okulistycznie. W zakładzie karnym został przebadany przez neurologa, który nie potrafił wskazać rozpoznania. Powód odmówił przyjęcia leków przeciwpadaczkowych.

/ dowód: zeznania powoda M. P. /

W dniu 27.10.2011 r. powód złożył do (...) Zarządu (...)w W.skargę dotyczącą ograniczania jego uprawnień w (...)we W.. Skarga została przesłana do (...)Inspektoratu (...)we W.. Pismem z dnia 22. 12.2011 r. (...)poinformował powoda, że skarga ta została uznana za nieuzasadnioną. Za prawidłowe zostały uznane przygotowywanie posiłków, ich ilość i jakość.

W dniu 28.11.2011 r. powód złożył do (...)Inspektoratu (...)we W.skargę na warunki bytowe w (...) we W.. Pismem z dnia 21.12.2011 r. (...)poinformował powoda, że skarga ta została uznana za nieuzasadnioną. (...)uznał, że czasowe wyłączanie energii elektrycznej odbywało się po wcześniejszych komunikatach, ma uzasadnienie i podyktowane jest racjonalnym gospodarowaniem, czas wyłączenia jest racjonalnie dobrany i ustalony porządkiem dnia, temperatura w pomieszczeniach jest zgodna z obowiązującymi przepisami.

W dniu 31.01.2012 r. powód złożył do (...)Inspektoratu (...)we W.skargę na warunki bytowe w (...) we W.. Pismem z dnia 24.02.2012 r. (...)poinformował powoda, że skarga ta została uznana za nieuzasadnioną.

W dniu 12.02.2012 r. powód złożył do (...)Zarządu (...)w W.skargę na warunki bytowe w (...)we W.. Skarga została przesłana do (...)Inspektoratu (...) we W.. Pismem z dnia 15.03.2012 r. (...)poinformował powoda, że skarga ta została uznana za nieuzasadnioną. (...)uznał, że po-wód jest traktowany prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

/ dowód: pisma – k. 78, 79-80, 81, 82 /

Powód złożył także skargę do Sądu Okręgowego we Wrocławiu V Wydziału Penitencjarne-go na warunki bytowe w (...). Skargę tę jednakże wycofał, wobec czego postanowieniem z dnia 23.02.2013 r., V Pen 2246/11, Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w tej sprawie.

/ dowód: kopia postanowienia – k. 74; pismo (...) – k. 75-77 /

Ciepła woda dostarczana jest do cel w godzinach od 6.00 do 7.00 i od 19.00 do 20.00. W budynku (...)na oddziale (...) są cztery kabiny prysznicowe i cztery umywalki. Na innych od-działach są po cztery umywalki i jedna kabina prysznicowa. Osadzeni mogli skorzystać z ką-pieli codziennie, o ile udało się przy większej liczbie oczekujących zdążyć w tym czasie. W budynku osadzonych było ok. 50-70 osób.

/ dowód: zeznania świadków: J. G. – k. 186, T. J. – k. 186;

zeznania powoda M. P. /

W celach, w których osadzony był powód M. P., panowała wilgoć, na ścianach pojawiało się zagrzybienie. W (...) obowiązywał zakaz suszenia odzieży na grzejnikach z u-wagi na zawilgocenie.

Po wypraniu rzeczy w pralni powód nie miał miejsca na ich powieszenie w okresie zimo-wym, kiedy to nie można wykorzystać sznurów na zewnątrz. Osadzeni suszyli ubrania na po-ręczy łóżka. Wieczorem strażnik nakazywał ich usunięcie, albowiem ograniczały widoczność.

/ dowód: pismo (...) k. 81; zeznania powoda M. P. – k. 143-145 /

W celi nr (...)pojawiały się pluskwy. Osadzony wraz z powodem na początku 2011 r. T. J.został pogryziony w szyję i rękę. Zgłosił się wówczas do lekarza. Funkcjonariusze (...) wykonali opryski spray'em, ale nieskutecznie. Powód M. P.również został po-gryziony.

/ dowód: zeznania świadka T. J.; zeznania powoda M. P. /

Ogrzewanie w okresie zimowym było zapewnione do godz. 15.00. Później temperatura spadała. Powód do spania zakładał kilka warstw ubrań i okrywał się dwoma kocami.

/ dowód: zeznania powoda M. P. /

Osadzeni palili papierosy do godz. 15.00 na zewnątrz, po 15.00 na wspólnym korytarzu. Miejsce przewidziane do palenia nie było wydzielone.

/ dowód: zeznania powoda M. P. /

Powód skierował do Rzecznika Praw Obywatelskich skargę na warunki osadzenia w (...) we W..

Rzecznik uznał za zasadne zarzuty powoda w zakresie braku wydzielenia pomieszczenia dla osób palących, w zakresie braku pomieszczenia do widzeń bez dozoru, w zakresie waru-nków bytowych, nie uznał za zasadną skargi w części dotyczącej paczek.

/ dowód: pismo RPOz dnia 19.11.2012 r., (...) – k.191-195 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na jedynie częściowe uwzględnienie.

Powód wystąpił o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wsku-tek warunków osadzenia w (...) we W.. Podniósł, że roszczenie to zmierza do udzielenia mu ochrony dóbr osobistych (przede wszystkim godności) które zosta-ły naruszone działaniami pozwanego.

Zgodnie z art. 24 § 1 kc, ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne; w razie dokona-nego naruszenia może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czyn-ności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie; wreszcie na zasadach przewidzianych w kodek-sie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Z kolei art. 448 kc stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mi-mo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 kc, zawierającym jedynie przykładowy kata-log dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej ochrony prawnej wskazana zosta-ła natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicz-nych (por. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28.02.2007 r., V CSK 431/06).

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej należy zaliczyć także prawo do ochro-ny życia prywatnego i rodzinnego.

Wreszcie istotnym dobrem osobistym prawnie chronionym jest zdrowie, co wynika wprost z art. 23 kc.

Powód podniósł, że doznał poniżającego traktowania w pozwanej jednostce penitencjarnej z uwagi na warunki, w jakich został osadzony i w jakich odbywał karę pozbawienia wolności, tj. powierzchnię, stan techniczny cel mieszkalnych, ich zawilgocenie, zagrzybienie, zaroba-czenie, niedostateczny dostęp do ciepłej wody, złe wyżywienie, brak należytej opieki medy-cznej, ograniczenie jego praw w zakresie odwiedzin.

Podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa w tym zakresie może stanowić przepis art. 417 § 1 kc, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi

odpowiedzialność Skarbu Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przepis ten jest rozwinięciem normy rangi konstytucyjnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 kc oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa jest odpowiedzialnością za samo naruszenie prawa przy wykonywaniu władzy publicznej, a zatem jest oderwana od zawinienia. Delikt ten obejmuje zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa. Również przepisy art. 24 kc i 448 kc stanowiące podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymagają dla obciążenia sprawcy tego naruszenia wykazania po jego stronie winy oraz przewidują domniemanie bezprawności jego działania (zob. uchwałę SN (7) z dnia 18.10.2011 r., III CZP 25/11).

Powód dochodzi zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, jakiej doznać miał w czasie pobytu w (...) we W.. Zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od oceny sądu opartej na analizie wszelkich okoliczności konkretnej sprawy. Konieczne jest przy tym ustalenie, że doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego oraz zaistnienia krzywdy po stronie osoby, której dobro osobiste zostało naruszone.

Rozważyć zatem należy, czy w istocie w czasie pobytu powoda w pozwanym (...) we W. zostały naruszone w sposób bezprawny jego dobra osobiste.

Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie, a działania naruszające te dobra mogą rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 kc – wyrok SN z dnia 17.03.2010 r., II CSK 486/09. Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19.12.1966 r., głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 04.12.1950 r. stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani inhumannemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust. 1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku.

Odpowiednikami przywołanych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

Powód sformułował kilka zarzutów dotyczących warunków bytowych w (...) we W., a także postępowania wobec niego funkcjonariuszy pozwanego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów powoda dotyczących samego przebiegu osadzenia, postępowania administracji (...), jego Dyrektora i innych funkcjonariuszy.

Zgodnie z art. 102 kkw skazany ma prawo m.in. do:

- 1) odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia żywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny,
- 2) utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi,

6) korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, radia, telewizji, książek i prasy.

Skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne – art. 105 § 1 kkw; zakres i sposób kontaktów, w szczególności nadzór nad widzeniami, kontrolowanie rozmów w trakcie widzeń, są uzależnione od rodzaju i typu zakładu kar-nego, a także od wymogów indywidualnego oddziaływania, z wyjątkiem prawa do otrzymywania paczek – art. 105 § 3 kkw; dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące za-trzymywania paczek, jeśli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku Pu-blicznego – art. 105 § 6 kkw.

Skazany otrzymuje trzy razy dziennie posiłki, o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem zatrudnienia i wieku skazanego, oraz napój do zaspokojenia pragnienia; wartość dziennej normy wyżywienia oraz rodzaje diet wydawa-nych osobom osadzonym określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – art. 109 § 1 i 2 kkw.

Dyrektor zakładu karnego może zezwolić skazanemu na posiadanie w celi sprzętu audio-wizualnego, komputerowego oraz innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia – art. 110a § 2 kkw.

Według § 30 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regu-laminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności skazany ko-rzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli, a skazana kobieta korzysta co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpeli.

Z kolei zgodnie z § 14.1 i 2 rozporządzenia dyrektor zakładu karnego ustala porządek we-wnętrzny zakładu, w którym określa godziny przeznaczone na sen, pracę, naukę, zajęcia kul-turalno-oświatowe i sportowe oraz zajęcia własne skazanego, godziny, miejsce i sposób po-ruszania się po terenie zakładu, godziny, miejsce o sposób odbywania spacerów oraz korzy-stania z kąpeli, godziny i miejsce, w którym jest dozwolone palenie wyrobów tytoniowych, dni, godziny, miejsce i porządek przeprowadzania widzeń.

Sąd cywilny w procesie o ochronę dóbr osobistych nie jest władny oceniać, czy funkcyjna-riusz służby więziennej odmawiając przyznania skazanemu określonego uprawnienia działał zgodnie z prawem czy bezprawnie, jak również – wyrok SN z dnia 22.02.2012 r., IV CSK 276/11. Do oceny tej uprawniony jest jedynie sędzia lub sąd penitencjarny w sytuacji odwoła-nia się skazanego od takiej decyzji lub podjęcia działania z urzędu.

Poza oceną sądu w tej sprawie pozostają zatem takie okoliczności podnoszone przez po-woda, jak ograniczenie widzeń bezdзорowych, przeniesienie do innej jednostki penitencjar-nej, reakcje na skargi powoda kierowane do administracji zakładu karnego, niespełnienie przez dostarczane posiłki norm ilościowych, czy naruszenie tychże norm w stosunku do po-woda poprzez przywoływane przez niego „zmniejszenie porcji”, także kwestia ograniczenia dostępu do ciepłej wody.

Tego rodzaju zastrzeżenia powód mógł i powinien był formułować poprzez wystąpienie do sądu penitencjarnego o podjęcie rozstrzygnięcia nadzorczego. Powód skierował wprawdzie taką skargę, jednakże ją wycofał. Powód nie wykazał zresztą konkretnie, na czym miałyby polegać naruszenie norm dotyczących wyżywienia, tj. czy chodziło o ilość, wagę, zróżnico-wanie posiłków, podawanie ich w odpowiednich porach, w tym jednego posiłku gorącego. Twierdzenia powoda w tym zakresie nie zostały poparte żadnymi dowodami oprócz zeznań samego powoda. Nie potwierdziły podawanych przez powoda okoliczności także zeznania wskazanych przez niego świadków. Również ustalenia poczynione przez Rzecznika Praw Obywatelskich na skutek skargi powoda nie potwierdziły, aby zostały naruszone ustawowe minimalne wymogi dostępu do ciepłej wody, w szczególności nie został potwierdzony poda-wany przez powoda czas kąpeli w wymiarze 1 minuty na osobę. Powód nie wskazał, czy za-chodziło i na czym miałyby polegać niestosowanie obowiązującego w (...) regulaminu porządku wewnętrznego. Zresztą dokumentu tego ani sam nie przedłożył ani nie złożył wniosku o zobowiązanie pozwanego do jego złożenia.

Powód nie wykazał także, aby w zajmowanych przez niego celach została przekroczona norma powierzchni przewidziana w art. 110 § 2 kkw, tj. 3 m². Powód zaznaczył w zezna-niach, że administracja (...) nie uwzględnia

wyposażenia celi, jednakże umieszczenie w celiumeblowania, łóżek, stołów, czy innych jeszcze sprzętów służących zaspokojeniu potrzeb bytowych osadzonych nie powoduje zmiany powierzchni pomieszczenia.

Powód sformułował następnie zastrzeżenia wobec opieki medycznej w pozwanym (...). Zgodnie z art. 115 § 1 kkw skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne leki i artykuły sanitarne. Powód podniósł, że lekarz więzienny nie był w stanie postawić diagnozy, nie reagował na zgłaszane przez powoda dolegliwości, tym samym opieka medyczna nie została zapewniona w sposób należyty. Jednakże powód nie przedstawił żadnych wniosków dowodowych zmierzających do ustalenia i oceny jego stanu zdrowia i wpływu na ten stan przebiegu osadzenia i leczenia w (...) we W.. Zgodnie zaś z art. 6 kc i art. 232 kpc ciężar udowodnienia faktów spoczywa na osobie, która wywodzi z nich skutki prawne, w tym wypadku na powodzie. Tymczasem powód nie przedłożył dokumentacji z leczenia sprzed osadzenia ani nie wniósł o zobowiązanie pozwanego do przedłożenia dokumentacji z leczenia powoda w tej jednostce ani też nie zgłosił wniosku o powołanie biegłego z zakresu neurologii czy też okulistyki.

Tym samym brak jest materiału dowodowego pozwalającego na dokonanie oceny, czy powód podczas pobytu w (...) we W. został narażony na pogorszenie stanu zdrowia czy został pozbawiony prawidłowej i efektywnej opieki medycznej.

Za dające podstawę do dochodzenia odszkodowania sąd uznał natomiast przywołane przez powoda warunki panujące w celi, tj. jej zawilgocenie, wyziębienie, a także fakt pogryzienia powoda (i innych osadzonych) przez pluskwy, a także warunki pobytu związane z narażeniem na szkodliwość dymu tytoniowego.

Zeznania powoda oraz świadka T. J. wskazują, że w celach, w którym obaj byli osadzeni w zbliżonym okresie bądź nawet byli osadzeni wspólnie, pojawiały się insekty, konkretnie pluskwy, przez które obaj osadzeni zostali pogryzieni. Powód oraz świadek wskazały także na nieskuteczność działań podjętych w tym zakresie przez administrację (...). Trzeba zwrócić uwagę, że w praktyce funkcjonowania jednostek penitencjarnych dochodzi do sytuacji, w których w celach mieszkalnych pojawiają się insekty, co jest związane z nieutrzymywaniem należytego porządku i czystości przez samych osadzonych, w szczególności z nieodpowiednim przechowywaniem produktów żywnościowych, Nie dotyczy to jednakże pluskw i podobnych organizmów. Ich występowanie związane jest z nienależytym utrzymaniem obiektu, nieszczelnościami, zawilgoceniem ścian, nieodpowiednią temperaturą i wentylacją. Nic dziwnego, że wykonane przez administrację opryski były nieskuteczne, konieczne jest po prostu osuszenie ścian budynku i ich ponowne porządne zagruntowanie i pomalowanie. Nie można w XXI wieku akceptować sytuacji przypominającej wiek XIX lub lata międzywojenne.

Sąd uznał również za wiarygodne zeznania powoda w zakresie warunków temperatury panujących w celach i ich wyziębienia. Powód opisał konkretnie, kiedy i w jakich okolicznościach warunki te się zmieniały.

Wreszcie za zasadne należało uznać zastrzeżenia powoda dotyczące narażenia go na skutki kontaktu z dymem tytoniowym. Pozwany w odpowiedzi na pozew zarzucił, iż powód określił się jako osoba paląca. Pozwany nie przedstawił jednakże ani oświadczenia powoda złożonego przy przyjęciu do (...), ani żadnego innego dokumentu, w którym powód zadeklarowałby palenie tytoniu.

Ponadto przedstawiony przez powoda opis miejsc, w których odbywa się palenie tytoniu, tj. korytarza czy niewydzielonego kącika w korytarzu wskazuje na nieprawidłowe zorganizowanie tego aspektu osadzenia przez pozwanego (...).

Zgodnie z art. 102 pkt 1 kkw skazany ma prawo do odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny. Zgodnie zaś z art. 110 § 2 kkw przy umieszczeniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności:

1. decyzję klasyfikacyjną,
2. konieczność oddzielenia skazanego od tymczasowo aresztowanego,

3. potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym,
4. zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne,
5. potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych.

Zgodnie z § 10 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności wychowawca przeprowadza ze skazanym rozmowę wstępną, która ma na celu ustalenie nie-zbędnych informacji, zapewniających prawidłowe wykonanie kary pozbawienia wolności. Do istotnych elementów sprawdzania informacji dotyczących osoby osadzonego i warunków, w jakich odbywać będzie on karę pozbawienia wolności należy także ustalenie, czy przyjmowany do jednostki penitencjarnej jest osobą palącą czy nie. Osobno osadza się palących i niepalących, oczywiście mając na uwadze potrzebę ochrony zdrowia oraz odpowiednich warunków bytowych tych ostatnich. Według § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20.06.2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób (Dz.U. Nr 135, poz. 795) wydanego na podstawie art. 5a ust. 2 ustawy z dnia 09.11.

1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. z 1996 r., Nr 10, poz. 55 ze zm.) na terenie aresztów śledczych oraz zakładów karnych typu zamkniętego dopuszcza się możliwość używania wyrobów tytoniowych przez osadzonych w celach mieszkalnych, które są wyodrębnione w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, zaś dla osadzonych używających wyrobów tytoniowych wyznacza się odrębne cele mieszkalne. Z kolei zgodnie z § 7. 1 oraz § 8 przywołanego rozporządzenia na terenie zakładów karnych typu półotwartego i otwartego używanie wyrobów tytoniowych jest dopuszczalne tylko poza celami mieszkalnymi, w miejscach i w czasie wyznaczonym przez kierownika, zaś miejsca wyznaczone do używania wyrobów tytoniowych:

- 1) powinny być wyznaczone w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego,
- 2) nie powinny znajdować się w pobliżu pomieszczeń przeznaczonych do pracy, nauki i służby,
- 3) powinny być oznaczone w widoczny sposób.

Umożliwienie palenia tytoniu na korytarzu, tj. w miejscu przechodnim, dostępnym także na bieżąco dla osób niepalących, narusza wskazane reguły.

Ponadto zarzuty zgłoszone przez powoda w tym zakresie zostały uznane za uzasadnione przez Rzecznika Praw Obywatelskich, co znalazło swój wyraz w treści pisma z dnia 19.11. 2012 r., (...). Zeznania powoda potwierdzone zostały zatem dokumentem urzędowym. W tej sytuacji zgodnie z art. 244 kpc to pozwany powinien wykazać okoliczności przeciwnie, czego nie uczynił.

Powód może zatem dochodzić od pozwanego roszczeń wynikających z odpowiedzialności organów Państwa za wykonywanie władzy publicznej niezgodne z przepisami prawa, tj. z art. 417 § 1 kc. Pozwany dopuścił się względem powoda deliktu wywołującego naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci godności osobistej oraz zdrowia. Odpowiedzialność z tytułu opisane deliktu obejmuje także zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 kc. Sąd doszedł tym samym do przekonania, że powód może domagać się zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek osadzenia w warunkach narażenia na wdychanie dymu tytoniowego, występowania insektów, a także niezapewnienia elementarnych zasad pobytu w celach mieszkalnych w postaci odpowiednio niskiego poziomu wilgotności oraz odpowiednio wysokiego poziomu temperatury.

Żądanie zgłoszone przez powoda w pozwie zostało jednakże zdecydowanie zawyżone. Zgodnie bowiem z art. 448 kc sąd może przyznać odpowiednią sumę zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych, co oznacza, że nie zachodzi w tym zakresie automatyzm działania, sąd rozważa wszelkie okoliczności sprawy.

Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę stanowi świadczenie, które ma na celu złagodzenie skutków doznanej krzywdy. Krzywdy takiej nie da się w pełni przeliczyć tak, jak szkody majątkowej. Nie ma ona żadnego wzorca, nie podlega żadnej standaryzacji i każdorazowo jest oceniana w okolicznościach konkretnego przypadku. Ustalenie sumy zadośćuczynienia na poziomie odpowiednim uwzględniać winno wszystkie istotne okoliczności sprawy. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny. Jego wysokość musi uwzględniać rodzaj naruszonego dobra, charakter, rozmiar naruszenia, natężenie odczuwanych skutków, ich długotrwałość.

Sąd uznał zatem, iż całokształt okoliczności sprawy, w tym czas trwania dolegliwości i stopień ich natężenia, uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia najwyżej w wysokości 6 000 zł. Dalej idące powództwo podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione wynikami postępowania dowodowego.

Powództwo zostało uwzględnione jedynie w niewielkim zakresie. Sąd uznał jednakże za niecelowe obciążanie powoda kosztami zastępstwa prawnego pozwanego – art. 102 kpc. Pozwany bowiem poza odpowiedzią na pozew mającą stereotypowy charakter, ograniczającą się do zebrania orzeczeń w sprawach o podobnym przedmiocie, łącznie z przywołaniem argumentacji w ogóle nie związanej z podstawą faktyczną sporu (powód nie podnosił np. okoliczności wyposażenia celi w urządzenia sanitarne, a pełnomocnik pozwanego poświęcił temu trzy strony) nie wykazał się należyłą inicjatywą procesową, nie zgłosił praktycznie żadnych wniosków dowodowych ani też nie uczestniczył w przesłuchaniach przeprowadzonych przed sądem. Tym samym nakład pracy pełnomocnika pozwanego był znikomy i nie ma powodu, aby obciążać powoda kosztami strony pozwanej, co zresztą zmniejszyłoby istotnie przyznane powodowi zadośćuczynienie. Z tych samych względów niecelowe byłoby obciążanie powoda niepokrytą opłatą od pozwu w części liczonej od oddalonego żądania – art. 113 ust. 4 uksc.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.